

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.V.22.683/2017/13.

A tanács tagjai:

Dr. Bartal Géza a tanács elnöke

Dr. Zumbók Péter előadó bíró

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró

A felperes:

...

A felperes képviselője:

dr. Lantos Bálint ügyvéd

Az alperesek:

... I. rendű

... II. rendű

Az I. rendű alperes képviselője:

dr. Madák László ügyvéd

A per tárgya:

tisztességtelen szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

I. rendű alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Szegedi Ítéltábla Pf.II.20.087/2017/6.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Kecskeméti Törvényszék 10.P.20.367/2016/21.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálattal támadott részében - az első- és másodfokú perköltség, valamint a le nem rótt kereseti illeték viselésére is kiterjedően - hatályon kívül helyezi, ebben a keretben az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és a keresetet teljes egészében elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperes részére 194.000 (százkilencvennégyezer) forint együttes első- és másodfokú perköltséget, valamint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 36.000 (harminchatezer) forint le nem rótt kereseti illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

IndokolásA felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felek 2008. augusztus 22-én deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek a felperes és a II. rendű alperes által megvásárolni kívánt lakásingatlan vételárának finanszírozása céljából. A kölcsön visszafizetésének biztosítására - a kölcsönszerződéssel egy okiratba foglaltan - az I. rendű alperes javára jelzálogjogot alapítottak a kölcsön összegéből finanszírozott ingatlanra.
- [2] A kölcsönszerződés részét képező, az annak megkötésekor hatályban volt Hitelműveletek

végzéséről szóló Üzletszabályzat (a továbbiakban: Üzletszabályzat) 5.2.1. pontja szerint „[a]z Ügyfél a Hitelszerződés alapján lehívott Kölcsön folyósításának és törlesztésének időpontja, valamint az Ügyfél fennálló tartozása tekintetében a Bank e célra szolgáló nyilvántartásait (üzleti könyveit) és nyilatkozatait irányadónak és hitelesnek fogadja el”.

A kereseti kérelem és az I. rendű alperes védekezése

- [3] A felperes módosított keresetében az Üzletszabályzat fentiekben idézett 5.2.1. pontja mellett a kölcsönszerződés 5.3. és 6/A.2.f. pontjában, a zálogszerződés 7.4.c. pontjában, valamint az Üzletszabályzat 6.2.4.c. pontjában foglalt szerződési feltételek érvénytelenségének megállapítását, és a II. rendű alperes ennek tűrésére kötelezését kérte. Az Üzletszabályzat 5.2.1. pontjának tisztességtelenségére azért hivatkozott, mert az álláspontja szerint a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára fordítja meg. A kereset jogalapjaként e körben a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 209. § (1) és (3) bekezdéseit, 209/A. § (2) bekezdését, a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülő szerződési feltételekről szóló 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 1. § (1) bekezdésének j) pontját és a 93/13/EGK irányelv 6. cikkének (1) bekezdését jelölte meg.
- [4] Az I. rendű alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az első- és másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította a kölcsönszerződés 5.3. pontjában, valamint az Üzletszabályzat 5.2.1. pontjában és 6.2.4.c. pontjában foglalt szerződési feltételek érvénytelenségét, a II. rendű alperest ennek tűrésére kötelezte, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [6] A határozat indokolása szerint a közjegyzői ténytanúsítványnak az érvénytelenné nyilvánított kikötések alapján történő kiállítása a bizonyítási tehernek a fogyasztó hátrányára történő átfordítását eredményezi. A ténytanúsítványban szereplő adatok ugyanis az I. rendű alperes nyilvántartásain alapulnak, azok tartalmát az I. rendű alperes egyoldalúan határozza meg; az pedig, hogy milyen összeget tart nyilván a felperes tartozásaként, attól függ, hogy mely teljesítést tekint szerződésszerűnek, e vonatkozásban tehát a szerződés rendelkezéseit egyoldalúan jogosult értelmezni. Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy a felperesnek nincs lehetősége arra, hogy a közokiratba foglalást megelőzően vitassa az I. rendű alperes által nyilvántartott tartozás összegét. Ez pedig azzal a következménnyel is jár, hogy az adott szerződési feltételek a felperes igényérvényesítési lehetőségét korlátozzák. Mindezek miatt az R. 1. § (1) bekezdésének a), b), i) és j) pontjai alapján is tisztességtelennek minősülnek.
- [7] Az I. rendű alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett - a keresetnek helyt adó - rendelkezését részben megváltoztatta és a kölcsönszerződés 5.3. pontja, valamint az Üzletszabályzat 6.2.4.c. pontja érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetet is elutasította, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta.
- [8] Az Üzletszabályzat 5.2.1. pontja tekintetében annyiban helytállónak találta az I. rendű alperes fellebbezési érvelését, hogy e szerződési feltétel közjegyzői ténytanúsítványra vonatkozó rendelkezést nem tartalmaz. Ez azonban álláspontja szerint nem érinti a kikötés R. 1. § (1) bekezdésének j) pontján alapuló tisztességtelenségének, vagyis annak megállapíthatóságát, hogy az a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg. Ezzel kapcsolatban utalt arra, hogy főszabály szerint, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 164. § (1) bekezdése értelmében a szerződésszegés tényét az ezt állító félnek kell bizonyítania. Abban az esetben tehát, ha az I. rendű alperes azt állítja, hogy a felperes a szerződés szerinti fizetési kötelezettségének nem, vagy nem a szerződésben foglaltak szerint tett eleget, azt neki kell

bizonyítania. A Pp. 369. § a) vagy b) pontja alapján kezdeményezett végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben szintén az I. rendű alperesre hárul annak bizonyítása, hogy a követelése fennáll. A vitatott kikötés azonban - akár az I. rendű alperes indít pert a szerződésből eredő követelés érvényesítése iránt, akár vele szemben indítanak végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti pert - mentesíti az I. rendű alperest az elszámolás végeredménye helyességének igazolása, sőt magának az elszámolás levezetésének kötelezettsége alól.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [9] Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletnek az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyó részében való hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a kereset teljes elutasítását, másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [10] Álláspontja szerint az Üzletszabályzat 5.2.1. pontja a jogerős ítéletben foglaltakkal szemben nem tisztességtelen, a bizonyítási terhet az adós hátrányára nem változtatja meg. Ha ugyanis a szerződés felmondását követően pert indít a tartozás érvényesítése érdekében a felperessel szemben, akkor rajta van a bizonyítási teher, neki kell előadnia, hogy az adósok mekkora összeggel tartoznak. E tekintetben csak a saját nyilvántartásából tud kiindulni, a felperes pedig a tartozás összegét vitathatja, amit bizonyítékokkal kell alátámasztania. Egy végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben viszont már a felperesen van a bizonyítási teher, és neki kell bizonyítania, hogy nem annyival tartozik, mint amennyit a végrehajtást kérő követel tőle. Ebből következően a bizonyítási teher a peres eljárások mindegyikében az érintett szerződéses kikötéstől függetlenül, a Pp. 164. § (1) bekezdésének megfelelően alakul.
- [11] A felülvizsgálati kérelem értelmében a közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállaláshoz és a felmondáshoz mint közokirathoz is a Pp. 195. § (1) bekezdésében meghatározott bizonyító erő fűződik, ugyanakkor a Pp. 195. § (6) és (7) bekezdései alapján a közokirattal szemben is helye van ellenbizonyításnak. Az I. rendű alperes kiemelte, hogy mivel az érintett szerződési feltétel a Pp. 195. § (1) és (6) bekezdéseiben, a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) korábban hatályos 21. § (1) és (2) bekezdéseiben, és a jelenleg hatályos 23/C. § (1) és (2) bekezdéseiben, valamint a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 111-112. §-aiban foglalt jogszabályi előírásokkal összhangban álló rendelkezést tartalmaz, az a szerződéskötéskor hatályos Ptk. 209. § (5) bekezdése alapján nem minősülhet tisztességtelennek. Hivatkozott azonban arra is, hogy a fentiekben kifejtettekre figyelemmel a tisztességtelenség sem az R. 1. § (1) bekezdésének j) pontja, sem a Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján nem állapítható meg.
- [12] Mindemellett utalt arra, hogy a tartozás nyilvántartása és aktualizálása törvény által előírt kötelezettsége, és az adott szerződési feltétel nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a felperes a vele közölt adatokkal szemben kifogással, panasszal éljen, továbbá nem fosztja meg az ellenbizonyítás lehetőségétől sem.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [13] A Kúria előrebocsátja, hogy a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem keretei között vizsgálta felül, ezért annak az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztató - a kölcsönszerződés 5.3. pontja és az Üzletszabályzat 6.2.4.c. pontja érvénytelenségének megállapítása iránti keresetet is elutasító - rendelkezését nem érintette.
- [14] A felülvizsgálati kérelem megalapozott.
- [15] A Kúria a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott része a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból jogszabálysértő.

- [16] A felek kölcsönszerződésének megkötésekor hatályban volt Ptk. 209. § (5) bekezdése értelmében nem minősülhet tisztességtelennek a szerződési feltétel, ha azt jogszabály állapítja meg, vagy jogszabály előírásának megfelelően határozzák meg. Az olyan feltétel tisztességtelensége, amelynek tartalmát jogszabály kimerítően (taxative) határozza meg, bíróság által nem vizsgálható [2/2012. (XII.10.) PK vélemény 3. pontja]. Nem minősülhet tisztességtelennek a diszpozitív, külön megállapodás nélkül is a szerződés tartalmává váló jogszabályi rendelkezéstől el nem térő szerződési feltétel sem. Az alperes által a felülvizsgálati kérelemben e körben felhívott törvényhelyeket ugyan az adott szerződési feltétel értelmezésekor, vagyis annak megállapításakor, hogy az valóban alkalmas-e a bizonyítási tehernek a fogyasztó hátrányára történő átfordítására, az alábbiakban kifejtettek szerint figyelembe kellett venni, de ez nem jelentett olyan tartalmi egyezőséget, amely a tisztességtelenség vizsgálatát kizárta volna.
- [17] A másodfokú bíróság az Üzletszabályzat 5.2.1. pontját az R. 1. § (1) bekezdésének j) pontja alapján minősítette tisztességtelennek. E jogszabályhely értelmében az a szerződési feltétel tisztességtelen, amely a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg. A bizonyítási teher eljárásjogi fogalom, és azt határozza meg, hogy a bizonyítatlanság következményei melyik fél terhére esnek. A bizonyítási teher megoszlásának általános szabálya szerint valamely a per eldöntése szempontjából jelentős tény bizonyítatlan volta annak a félnek a terhére értékelendő, akinek e tény bizonyítania kellett volna. Ehhez képest a bizonyítási teher átfordulása azt jelenti, hogy a fő- és ellenbizonyítás iránya felcserélődik.
- [18] Mindezek miatt abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a támadott szerződési feltétel a felperes részéről tartozáselismerő nyilatkozatnak tekinthető-e. Tartozáselismerés esetén ugyanis a bizonyítási teher megfordul, és az adósnak kell bizonyítania, hogy az elismert tartozása nem áll fenn (BH1991.439.).
- [19] A fél nyilatkozatához a tartozáselismerés jogkövetkezményei akkor fűződhetnek, ha a tartozás elismerése magyarázatot nem igénylő módon kifejezetten és félreérthetetlenül történik (EBH2000.309.). E követelménynek - már fennálló, összegében is meghatározott tartozás hiányában - az adott szerződési feltétel nem felelt meg, ahhoz a tartozáselismerés már ismertetett joghatása nem kapcsolódhatott.
- [20] Ennek megfelelően abban az esetben, ha az I. rendű alperes a szerződésből eredő követelését a felperessel szemben peres úton kívánja érvényesíteni, a perben a Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében őt terheli annak bizonyítása, hogy a szerződés milyen tartalommal jött létre, ennek alapján milyen összeget folyósított a felperes részére, a felperes mennyit teljesített, és ennek eredményeként mekkora a fennálló tartozása. Az I. rendű alperes erre vonatkozó tényállításai nyilvánvalóan a saját nyilvántartásán alapulnak, vita esetén azonban a perben a nyilvántartás elszámolási elveit, módszerét és adatait be kell mutatnia, számításait le kell vezetnie. Ha a felperes mindezeket követően is azt állítja, hogy az elszámolás nem felel meg a szerződésben foglaltaknak, illetőleg a közölt számítás hibás, vagy arra hivatkozik, hogy részéről nagyobb összegű teljesítés történt, ellenbizonyítással élhet (EBH2018.G.1.).
- [21] Az adott esetben a felek szerződésének részét képező Üzletszabályzat felperes által támadott rendelkezése csupán azt rögzítette, hogy a felperes az I. rendű alperes e célra szolgáló nyilvántartásait (üzleti könyveit) és nyilatkozatait a kölcsön folyósításának és törlesztésének időpontja, valamint a fennálló tartozása tekintetében irányadónak és hitelesnek fogadja el. Nem tért ki az említett okiratokon alapuló közjegyzői ténytanúsítvány kiállításának szükségességére, és arra sem, hogy az bírósági végrehajtási eljárás kezdeményezésekor miként használható fel.
- [22] A felülvizsgálati kérelemben foglaltakra tekintettel ugyanakkor a Kúria kiemeli, hogy a Vht. 23/C. § (1)-(2) bekezdéseinek értelmében a közokiratba foglalt kölcsönszerződés, illetve egyoldalú kötelezettségvállalás alapján az adós tartozásának már lejárt részleteire minden további feltétel nélkül, a szerződés felmondása esetén a teljes tartozás összegére pedig akkor van helye végrehajtási záradék kibocsátásának, ha a végrehajtást kérő az adós szerződésszegése miatt szintén közokiratba

foglalt jognyilatkozattal felmondta a szerződést. Az, hogy ez utóbbi esetben a szerződésszegés valóban bekövetkezett-e, és így az emiatt közölt felmondás jogszerű-e, a végrehajtási záradék kiállítására irányuló kérelem elbírálása során érdemben nem vizsgálható, e vonatkozásban elegendő a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata (BH1997.348., BH2002.491., Pfv.I.21.783/2016/5.).

- [23] Az adós szerződésszegésének, illetőleg a felmondásnak a tényét, valamint a végrehajtást kérő nyilvántartásai szerint fennálló tartozás aktuális összegét a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozata alapján rögzítő, a Kjt. 111. §-ában szabályozott közjegyzői okirat nem ügyleti okirat, hanem jogi jelentőségű tényeket rögzítő ténytanúsító okirat (közjegyzői tanúsítvány). Az ilyen okirat kiállítását a végrehajtást kérő akkor is kérheti a közjegyzőtől, ha erről az adóssal kötött szerződésben előzetesen külön nem rendelkeztek, illetve az adós előzetesen nem nyilatkozott külön arról, hogy a végrehajtást kérő nyilvántartásában rögzített adatok ténytanúsítvány kiállításának alapjául szolgálhatnak. A közjegyzői ténytanúsítvány kiállítását és a végrehajtási záradék kibocsátását tehát a végrehajtást kérő e szerződéses kikötés hiányában is ugyanilyen módon és tartalommal kérhetné (BH2018.146.).
- [24] Ha a végrehajtási záradék kiállítására sor került, az adós a tartozását valóban csak a Pp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben vitathatja. Ez azonban a végrehajtási záradék és a közjegyzői tanúsítvány jogintézményére vonatkozó, a fentiekben ismertetett szabályokból következik. A peres felek között létrejött szerződés e vonatkozásban sem biztosít több jogosultságot az I. rendű alperes részére, illetve nem ró több kötelezettséget a felperes terhére, mint amely az irányadó jogszabályok alapján őt egyébként megilletné, illetőleg terhelné (Gfv.VII.30.791/2016/3.).
- [25] A bizonyítási teher pedig a Pp. 369. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti perben is a Pp. 164. § (1) bekezdésének megfelelően alakul.
- [26] Mindezek miatt a jogerős ítélet sérti az R. 1. § (1) bekezdésének j) pontját.
- [27] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel, a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján a jogerős ítéletet a felülvizsgálattal támadott részében - az első- és másodfokú perköltség, valamint a le nem rótt kereseti illeték viselésére is kiterjedően - hatályon kívül helyezte, ebben a keretben az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet teljes egészében elutasította.

Záró rész

- [28] A Kúria a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdése szerint, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdéseire tekintettel kötelezte a felperest az I. rendű alperes részéről felmerült 38.000 forint - az általános forgalmi adót is tartalmazó ügyvédi munkadíjból álló - elsőfokú perköltség, 67.000 forint - az ügyvédi munkadíjat és a lerótt fellebbezési illetéket tartalmazó - másodfokú perköltség, valamint 89.000 forint - az ügyvédi munkadíjra és a lerótt felülvizsgálati eljárási illetékre kiterjedő - felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére.
- [29] A felperes a személyes illetékfeljegyzési joga miatt le nem rótt kereseti illetéknek az állam javára való megfizetésére az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése folytán alkalmazott 6/1986 (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése értelmében köteles.
- [30] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján - az I. rendű alperes kérelmére - tárgyaláson bírálta el.
- [31] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 271. § (1) bekezdésének e) pontja zárja ki.

Budapest, 2018. november 29.

Dr. Bartal Géza s.k. a tanács elnöke, Dr. Zumbók Péter s.k. előadó bíró, Dr. Simonné Dr. Gombos

Katalin s.k. bíró